

Sikker på nett

Hva skal man gjøre for å være sikker
på nett – med PC, nettbrett eller
mobil

Carl-Edward Joys
Seniornett Asker

Internett

- Internett er som en urskog.
 - Fullt av skatter og ukjente ting
 - Men også fullt av skurker og farlige planter og dyr
- Mennesket har vent seg til å leve i og av urskogen
 - Det må de også gjøre i en internettverden.
- Vi skal snakke om levereregler i Internettverdenen

Emner

- Basis
- PC – nettbrett - mobil
- Nettleser
- E-post
- Sikre løsninger
 - Nettbank
 - Altinn – [norge.no](https://altinn.no)
 - Handling på nett

Basis

- Internett
- Terminaler
- Informasjons-givere
- E-post-servere
- Skylagring

Hva kan skje?

- Lytting på forbindelse for å finne passord, kontoopplysninger etc
 - Løses ved kryptering av forbindelse, og bruk av engangspassord

Hva kan skje

- Innføring av skadelig programvare på enheten din
 - Denne programvaren kan gjøre mye rart og få tilgang til mange opplysninger som så kan bli brukt videre
 - Virussjekker vil vanligvis sikre mot dette

Hva er sikkert og hva er ikke sikkert

- I utgangspunktet er alt usikkert, ingen terminaler er mer sikre enn andre.
- Det er din egen oppførsel som er nøkkelen til sikkerhet
- Dessuten kan du installere beskyttelsesmekanismer (virussjekker etc)
- Enheter som benyttes av flere er mer utsatt for risiko enn andre

- Der finnes sikker oppførsel og usikker oppførsel
- Gode eksempler
- Dårlige eksempler
 - Ikke la andre bruke din datamaskin – sikre med passord for pålogging og inaktivitet
 - Ikke besøk suspekterte nettsteder

Terminaler

- Alle terminaler som kan besøke Internett er utsatte, PC, Mac, nettbrett smarttelefoner. Ingen er bedre enn andre.
- Beskyttelsesmekanismer
 - Virusprogrammer
 - Windows Defender (del av Windows 10)
 - Andre produkter
 - Hva gjør disse programmene?

Internett - lesing

- Internett lesing er relativt sikkert
- Så lenge man ikke svarer på opplysninger eller spørsmål er det ingen fare
 - Sideeier kan lagre opplysninger om deg (Hvor du kommer fra (IP-adresse) og hvilke sider du har brukt)
 - Sideeier kan legge igjen informasjonskapsler (vanligvis ufarlige, men fjernes ofte av virussjekker)
 - Nedlastninger kan være farlige (eksempler nye drivere, dokumenter etc) fordi det kan være andre ting som blir hengt på. Virussjekker hjelper mot dette.

Nettlesereksempler

E-post

- E-post er ikke sikker
 - Du vet ikke hvem den kommer fra – det som står i adressefeltet behøver ikke være riktig
 - E-poster med vedlegg/lenker er en vanlig måte å lure folk på
 - Arv i Afrika
 - Tilbud som er for gode til å være sanne
 - De ender alltid med
 - Send informasjon om deg selv
 - Last ned fil, eller besøk nettsted

Hvordan kan vi oppdage

- Kommer e-post fra en du regelmessig kommuniserer med?
- Hvis du setter musepilen på en lenke – så viser den hvor du virkelig går videre, er det det samme som står i teksten?
- Er der språkfeil i e-posten - Suspekt

Hva gjør du med suspekte e-poster

- Slett umiddelbart.

Ord og uttrykk

- Åpne nettverk
- Kryptering
- 2-trinns autentisering
- VPN (Virtual Private Network)
- Informasjonskapsler
- Virus/virussjekk
- Trojaner
- Phishing
- Ransomware

De tre ord

- *Konfidensialitet* vil si at sensitiv eller gradert informasjon bare skal være tilgjengelig for autoriserte personer og prosesser. Tilgjengelighet gis vanligvis kun ved dokumentert behov.
- *Informasjonskvalitet* vil si at informasjonen er fullstendig, nøyaktig og gyldig, og et resultat av autoriserte og kontrollerte aktiviteter.
- *Informasjonsintegritet* beskriver det faktum at informasjon som sendes fra en enhet til en annen ikke kan forandres underveis, uten at mottaker vil kunne merke, og i noen tilfeller også bevise, det.

Sikre løsninger

- Nettbank
- Altinn – helse-norge
- Sikker e-post

Halvt sikre løsninger

- Handling på nett
 - Reise
 - Ting
 - Kjøp og salg

Mere opplysninger

- www.nettvett.no
- Nettvettreglene